

22-26 april Week van de Teek: samen werken aan kennisoverdracht

tekst Mirjam de Groot (Stigas)

Werkgevers en organisaties in de bos-, natuur- en landschapssector werken samen met onderzoeksinstituten, kennisinstituten, patiëntenverenigingen en werknemersorganisaties aan kennisoverdracht en bewustwording van de gevaren van de teek. Met als doel tekenbeten en daarmee ook de tekenoverdraagbare ziekten als de ziekte van Lyme en tekenencefalitis (TBE) te voorkomen. Jaarlijks hebben 1,5 miljoen mensen in Nederland last van tekenbeten en krijgen ongeveer 27.000 mensen de ziekte van Lyme. Een veel kleiner aantal wordt getroffen door andere tekenbeetziekten, zoals tekenencefalitis. Drie verschillende betrokkenen aan het woord.

> **Julian Bakker**, onderzoeker bij Wageningen UR, ontdekte dat teken het tekenencefalitis (TBE)-virus vooral oplopen als ze zich samen met andere teken voeden op kleine knaagdieren, zoals muizen.

‘In Nederland is het aantal geregistreerde gevallen van TBE vrij laag: gemiddeld één à twee patiënten per jaar. In Centraal- en Oost-Europa ligt dit aantal een stuk hoger. Als je daar op vakantie gaat, is vaccinatie onderdeel van het reisadvies. Ondertussen breidt het verspreidingsgebied van het TBE-virus in Nederland zich uit. Het komt inmiddels niet alleen meer voor op de Sallandse en Utrechtse Heuvelrug, maar ook in de omgeving van Dronten en in Noord-Brabant. Ook op Terschelling is het virus het afgelopen jaar ontdekt, iets wat je niet zou verwachten. Een groot deel van Nederland is dus inmiddels risicogebied.

Het ziekteverloop van TBE kent twee fases. In fase 1 heb je griepachtige verschijnselen: hoofdpijn, pijn in je lichaam, milde koorts en vermoeidheid. Dit duurt twee tot zeven dagen. Daarna heb je ongeveer een week geen klachten. Bij ongeveer een derde van de mensen die van de eerste fase herstelt, ontstaat na ongeveer een week de tweede fase met hoge koorts, ernstige hoofdpijn en ontsteking van de hersenen en het hersenvlies. Daarvoor moet je worden opgenomen in het ziekenhuis. Het virus is lastig uit je lichaam te verwijderen en er zijn geen speciale medicijnen

voor. Ongeveer één tot twee procent van de mensen met hersenvliesontsteking overlijdt. De rest houdt vaak neurologische klachten. TBE moet niet verward worden met de ziekte van Lyme. Het grote verschil tussen besmetting met de Lyme-bacterie en het TBE-virus is dat het bij Lyme een aantal uren kan duren voordat je besmet raakt en het TBE-virus al binnen 15 minuten wordt overgedragen. Controleren na een dag in het groen, hét advies om de ziekte van Lyme te voorkomen, is voor TBE dus te laat. Tegen TBE is gelukkig een heel goed vaccin ontwikkeld. Werkgevers kunnen dat aan hun medewerkers aanbieden, maar jekunt uiteraard ook zelf naar de GGD gaan om het te halen. Als onderzoeker werkte ik in het lab met het TBE-virus en ging ik ook op zoek naar TBE-virus besmette teken in de natuur. Ik heb mij daarom tegen het virus laten vaccineren.’

Mensen die voor hun werk vaak in bosgebieden, duinen, heide, parken en tuinen zijn, lopen een extra risico op een tekenbeet en daarmee ook op een infectie met het TBE-virus. De Gezondheidsraad heeft daarom geadviseerd om werknemers die vijf keer per jaar of vaker tekenbeten oplopen een vaccinatie tegen TBE aan te bieden. Omdat het risico op TBE heel laag is in Nederland, is er geen vaccinatieprogramma voor de hele bevolking. Mensen kunnen er individueel voor kiezen zich op eigen kosten te laten vaccineren, ook als zij bijvoorbeeld naar een risicogebied reizen.

Meer informatie over tekenencefalitis:

Meer informatie over TBE-vaccinaties voor medewerkers in het groen

Een volledige TBE-vaccinatie bestaat uit drie injecties. Tussen de eerste en de tweede injectie moet minimaal één maand zitten, tussen de tweede en derde minimaal vijf maanden. Daarna elke drie jaar één injectie.

Andre Effink werkt bij Landschapsbeheer Drenthe en is kaderlid bij FNV. Hij zet zich al jaren in voor het voorkomen van tekenbeten en de ziekte van Lyme.

‘Ik zeg altijd: goed werkgeverschap is meer dan je houden aan de cao. Voor de werkende mens in de bos- en natuursector én de hovenierssector hebben we als FNV het voorkomen van tekenbe-

ten en de ziekte van Lyme op de kaart gezet. Daar zijn we in 2005 mee begonnen en dat gaat nog steeds door.

De jaarlijkse Week van de teek, die veel bewustwording in gang heeft gezet, is inmiddels een begrip en in de arbocatalogi van de verschillende agrarische en groene sectoren wordt er aandacht aan besteed. Ook is er inmiddels een NEN-norm voor tekenwerende kleding die op dit moment wordt uitgebreid tot een Europese norm. Ook dit jaar is FNV weer actief in de Week van de Teek, met onder andere een quiz voor mensen die in het groen werken.

De vuistregel blijft: na het werken in het groen, altijd een tekencontrole doen. En heb je een tekenbeet: zo snel mogelijk verwijderen. Maak voor het verwijderen eerst met je mobiel een foto van de plek waar hij zit. Maak om de paar dagen opnieuw een foto. Dan heb je, bij een vermoeden van de ziekte van Lyme, al nuttige informatie voor je huisarts die dan een antibioticakuur kan voorschrijven.’

Werk jij in het groen? Doe de FNV teken-quiz:

Ferdy Rotman is vrijwilligerscoördinator en organiseert werkdagen voor natuurwerkers in de regio Enschede, Hengelo, Oldenzaal. De vrijwilligers werken in opdracht van Landschap Overijssel, Natuurmonumenten en particuliere terreinbeheerders.

‘Bosjes uitdunnen, bestrijden van plantensoorten die van nature niet in het gebied thuishoren, heide opschonen; dat zijn de belangrijkste werkzaamheden. De vrijwilligers werken in groepen van vijftien tot twintig personen. We beginnen elk jaar eind juli. De teken zijn dan volop actief. De meeste vrijwilligers zijn ervaren natuurwerkers en goed op de hoogte van de risico's van een tekenbeet. Zo komen ze bijvoorbeeld altijd in een lange broek en dragen laarzen. Toch besteden we in onze nieuwsbrief en op onze website elk jaar opnieuw aandacht aan het voorkomen van tekenbeten, het controleren van het lichaam na een dag in de natuur en het verwijderen van eventueel toch opgelopen teken.

Ook tijdens de werkdag attenderen we erop: kijk

Wat kan de werkgever doen?

Een werkgever is verplicht te zorgen voor veilige werkomstandigheden. Daarom is het maken van een goede risico-inventarisatie en -evaluatie, met een beschrijving van risicogebieden en risicowerkzaamheden van belang. Maak daarna een duidelijk plan van aanpak.

Geef voorlichting over het dragen van huidbedekkende kleding. Laat medewerkers regelmatig en aan het einde van de dag kleding en lichaam op teken controleren. Laat medewerkers een teek snel en goed verwijderen en de datum noteren. Leg gegeven voorlichting en gemaakte afspraken vast.

Vermijd zo veel mogelijk risicovolle werkplekken en zet er zo min mogelijk mensen in. Plan werkzaamheden zo veel mogelijk buiten risicovolle perioden. Was werkkleding bij voorkeur op het bedrijf.

Verstrek beschermende kleding en insectenwerende middelen. Verstrek eventueel met permethrine geïmpregneerde kleding voor het werken in hoogrisicogebieden. Zorg voor goede tekenverwijderaars en registreer tekenbeten.

Als een medewerker door het werk een redelijke kans heeft op een beroepsgebonden infectie, is de werkgever verplicht om een TBE-vaccinatie aan te bieden. De werknemer hoeft de vaccinatie niet te accepteren.

jezelf straks als je onder de douche gaat goed na. En mocht je een rode ring op je lichaam ontdekken: ga meteen naar de huisarts voor een antibioticakuur.’

Meer informatie
RIVM: alles over teken en de ziekte van Lyme:

RIVM: vragen en antwoorden over tekenencefalitis:

Stigas: infokaart in meerdere talen:

Werkelijke grootte

